

J E L E N K Ö R.

58. szám.

Pest szombat julius 20dikán.

1833.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (a' vallástárgyi VIIik üzenetre válasz. Kir. kinevezések 's megerősítések. Mármaros tisztválasztása ideje. Concurus. Budai tanácsgyűlési határozat. Selyemtenyésztés másutt és nálunk. Aradi új kórház. Mátra-Tas vidéki hírek. Zombor új tisztikara 's egyebek). Anglia (alsóházi ülés jul. 2—5ig. Jamajkai buzongás) Franciaország (Calomarde, Saglio, Peyronnet, Bourmont, Napoleon szobra 's a' t). Németország (Sokféle. Badeni kamara). Portugália (Pedro expedíciója, Miguel seregei 's Lissabon állása. Solignac, Doyle, Sartorius, Napier) Törökország. Elegyhírek.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony: Minekutána a' vallástárgyi VIIik üzenet-javaslatot az arra megbízott ker. jegyző ur föltevve, 's RRink ker. tanácskozásaiokban előlegesen jóváhagyák, jul. 13ikán országos vitatás alávevék 's felette nagy hévvel sokáig folytatott meghányogatás után, mellőzve néhányak közben görditett észrevételiket, minden pontjában elfogadják 's küldöttség által a' fő RR. táblájához, melly délutáni egy órakor gyüle össze, átküldék; hol azonnali felolvasatása után leírásra rendeltetvén, vitatása más napra halasztatott. Ekkor egy újabb válasz-üzenetet határoztak küldeni, mellyben a' RRnek ujjolag ajánlanák: a' kölcsönösen elfogadott pontokat vagy mingyárt egy különös felírásban terjeszteni fel a' Felsőnek, vagy a' többi vallásbeli sérelmekkel egybe kapcsolva. Egyébiránt az eddig tartott ker. gyűlések jul. 15kén az urbéri munkálatok szerkezete 's magyarja feletti vizsgálatokban már a' Sik azaz utolsó cikkelyig haladtanak.

Apostoli királyunk a' besztercebányai káptalannál Scherer János szentkeresztii plebánust barsi főesperessé; Havass János nagyugróczyi plebánust nyitrai főesperessé; Simonyi János dobronivai és Steinlechner Ferencz szucsányi plebánusokat pedig tiszteletbeli kánonokokká kegyeskedett kinevezni — továbbá a' győri akademia philosophiai rendes tanitóját t. t. Verner József urat a' bölcseleti kar idősbjévé (seniorává) n.tiszt. 's tudom. Brestyenszky Adalbert urat pedig ugyanazon kar al-idősbjévé (proseniorává).

Nemes Három- és egyesült Miklósvarszéknek a' Felső által közelebből megerősített új tiszti kara: ns Sepszi székben alkirály-bíró Tompa János, Kézdi székben báró Apor József, Orbai székben Horváth Károly, Miklósvariszékben Báró Elek.

Jul. 25ikére határozta m. Vay Abrahám gróf főispán ur Mármaros megyének új tisztválasztatását.

A' nagym. m. kir. Helytartótanács részéről a' pesti m. kir. tud. Egyetemenél megürült természet-, gazdaság- és mű-tudomány oktatói segéd hivatalára, mellyhez évi fizetésül 400 fr. 's egyéb pCtes mellék-díjak járulnak, ezennel concursus hirdettetik f. eszt. oct. 10ikén a' nevezett tud. Egyetem bölcseleti karánál tartandó.

Sz. kir. Buda városa tegnap tartott tanács-gyűlésében a' mostan keblében mulató magyar színész-társaságra nézve köz lelkesedéssel elhatározá: hogy ámbár játékszínének haszonbérbe bocsáttatása iránt f. eszt. septembere 1sőjére már concursust hirdettett; mindazáltal ha a' most benne színészkedő magyar társaság az iránta eddigelé kitüntetett pártoló részvét utján még akkoron is gondolhatni fogja, hogy állását tovább is fentarthatja: megszűnik minden concursus, legyen a' színház övé, birja könyv-, ruha-, 's minden egyéb hozzá tartozók tárát, jó karban tartandó kötelezéssel 's a' város sajátjoga elismerése fejében esztendőnkénti egy arany-lefizetéssel; 's ha más vándor akármilyen nyelvű társaság, vagy egyes fellépni kívánó művész ez idő közben a' játékszín használni ohajtaná, a' nevezett magyar társaság igazgatójától függjön meghatározni: mennyiért vagy jövedelme hanyad részéért kész azt megengedni. Budától mint anyavárostól dicső 's valóban anyai példa.

Budapest: A' selyemtenyésztés előmozdítására Regensburgban egy társaság keletkezett. A' vállalat ezer darab 50 ftes részvényen (actián) alapszik 's 30 esztendőre szövetkezett. Már is 142 részvényes tagja van 's közöttük első a' király, kitől ajándékol már is 20 ezer eperfát nyert az egyesület igazgatósága. Szép példa ez ránk nézve

is, hol a' gondos Kormány immár annyi évek óta olly sok serkentéssel, nyomtatásbeli oktatással 's egyéb megkivántatókkal ébreszté 's folyvást is ébreszti hazánk törvényhatóságát 's honfeleinket e' szorgalom-ág-üzésre, 's mindedig fájdalom igen parányi sikerrel! pedig a' terjedő fényezés most már kivált nagyobb városinkban még szabalyányinkat is selyem köntösbe (viganókba 's isten és a' szabók, meg magok tudják legjobban, mikbe) öltözteté. Falusi szép nemünk is átalja, ha legalább egy ünnepi selyemkendője nincs, 's még se akarunk bibelődni e' mód felett jövedelmező cikkellyel! Szeremben ugyan, Czenken, Sopronyban 's még egy pár vidéken szép gondossággal viseltetnek e' tárgy iránt; de még csak egyetlenegy selyemgyárunk van (Pesten a' Valeroé) mik ezek 12 milliónyi népségre, pro tanta siti! Mikor lehetünk szerencsések a' megyék selyemtenyészési felügyelőik 's biztosságiktól e' pont előhaladásáról örvendetes híreket nyerhetni 's legalább annyi mennyiségű honi selymet természetelni, mennyit belfogyasztásunk kíván? Mennyiben vagyunk hátra! még is keleti renyheségben tespedünk; panaszkodunk, hogy pénzünk nincs, még sem iparkodunk hogy legyen. A' sok pusztá föld műves kéz nélkül gyümölcsözetlenül hever v. nem annyi gyümölcszel, mint kellene. Elöttünk a' külföld tenger példája, még is a' ridegség szegényítő párnáján szendergünk. 9 százados itt létünk után hány virító gyárt v. szorgalom-intézetet mutathatunk? Az orosz birodalom csak mult 1832ben 149 uj gyárral szaporodott 's ezekben 10,473 gyártóval, ugy hogy Moszkaország 5599 gyára mult évben 281,358 munkást dolgoztata 's így nem csuda hogy kivitele melly 1787-bennem volt 19 millio ezüst rubelnyi, 1827ben 's így 40 év alatt 254 milliónyt haladott meg. De ha e' nagy testet nem vesszük is például mint távont, pillantsunk Csehországra, 's a' picziay földü szomszéd Morvákra 's egyebekre, és szorgalmi v. kézműi szempontban hasonlítkozáván velök, pirongva el kell ismérnünk, milly hátra vagyunk. Nemzet csak értelmi 's tehetségi fejledeztesítőtől várhatja minden boldogulását így tehát mi is. —

Nagy-Abonyban (Pest vmegye) a' helybeli számos de lelkes földesuraság Casinot

létesített csinos 's emeletes uj vendégfogadójában, mindennel felkészítvén azt, a' mi egyszerű kényelem és szerény olvasatú közközép m városban kívánhat. Igen jeles 's követésre méltó példa minden közbirtoku népes jószágra 's tulajdonosakra!

Aradról: Mit a' szenvedő emberiség mind- eddig ohajtva várt, a' tehetetlen szegények és nyomorultak számára egy tágash enyhely már itten is kezdetben van; — a' rögtön igéreten mosolygók szégyenülve lépnek vissza 's figyelmök más csalhatóbb czélt vesz fel. — A' közelebről mult év fogyta felé épített szándékba vett kórház talpköve f. eszt. 's hónap 7ikén letétt, 's Arad városa azon részén, melly kis-buzsáki névről ismeretes, emelkednek már terjedt falai — Arad nemes fiai 's leányinak köz-örömmül szolgálván ezen, előre kihirdetett határnap, a' helyszinen, a' nemes vmegyei Karok és Rendeken kívül, kik diszköntösben kívánák e nap jelességét kitüntetni, különféle rangu éssorsuak számosan jelentek meg. Kiállott a' polgári katonaság is háromféle, u. m. magyar, lengyel és vadász formaruhákban! (ezen utolsót az idei száraz tavaszi idő mostohasága szülé) 's összehangzó lödözésikkal, valamint a' polgári pattantyusok is durrogó mozsaraikkal öregbíték az ünnepi örömet. — A' hosszas épületen keresztül deszka-padolattal, a' nap heve ellen készült leveles-színben oltár és szószék állított fel, mellyről pécskai megyés pap és esperes Györffy Antal ur a' nyomorgó emberiség nevében hálaadó 's bővebb adakozásra buzdító ékes beszédet tartá, 's utána a' kórházi talpkö-letéttel, buzgó könyörgések közt sz. mise szolgáltatván, az egész épület pártfogóul választott sz. István oltalmába ajánlatta, fölszenteltetett. Ezt követő délutáni órákban közvialom, este pedig ezer 's néhány száz csillámló lámpával kivilágított kis-buzsáki erdőcskében táncmulatság adatott, melly csakugyan e' gyámitézet javára gyümölcsözött. — Az alapkövek közé foglalt 's nyilvánosan felolvasott emlék-irományok, ugy a' mondott papi beszéd szerint is köszöni néhai Edlspacher született Katsamág Therézia, Radovics Klára 's Kászonyi András pénz-hagyományiknak, ugy Jung Tamás háztelek-ajándéká-

nak 1775iki kezdetét ezen kórintézet, melly a' tehetetlen ügyefogyottak és szenvedő nyomorultak táplálása mellett, más újabb hagyományokból, eladott bitang marhák árából, ujesztendei aggszokásu üdvözlések megváltásából 's más illyfélekből gyarapodott ugyan, hanem új tágasb enyhely-építésre pénzalapja elégtelen volt. — Faschó József másodalispán ur, mint az árvák- 's köz-intézetekre ügyelő megyei szék' előlülője ezen ügyet előmozditható elvekkal gyakran elfoglaltatván, egy kitüzött czéljára törekvő indulatból a' szépnem' segéd sziveihez folyamodék, 's nem sikeretlenül; mert szétbocsátott bizodalmas felszólításai után a' t. cz. megyebeli lelkes magyar asszonyságok mintegy 700 darab különféle értékű 's nemű ajándék-műdarabot gyűjtöttek be, mellyekből már 3 ízben az e' végre tartott multságok alkalmival e' kór-intézet hasznára bejött mintegy 15 ezer váltó forint. E' jó példákkal leforgott időszak alatt a' fölmelegült emberszeretet érzése újabb tettekben tüntetkezvén: egyik, e' czélből adott táncz-multsága jövedelmével, más kettő, ajánlásaikkal, összesen 3,730 váltó for., 30 krban szaporították a' tőkepenzt. Midőn továbbá már az új kórház épületének pesti architectus Rigel ur által ingyen, tiszta nemes indulatból elkészített rajza megyei jóváhagyás alá bemutatatték, kórházi ágyakra 1,100 pengő forintjával 34 örök alapítvány tétetett; a' kórház-építés elősegítésére pedig egyes uraságok által 500 köböl mész, 30 ezer téglala, és 850 öl tüzi-fa ajánltaték; millyeneket a' sanyargó sorsuak gyámolításiban buzgó honfiak nemes indulattól, — az elkezdettek valódi befejezhetésire — elég számmal találhatók biztosak vagyunk reményleni. D. J. — Mindezek végett lásd mai Társalkodónkat is.

Mátra-Tasról július 17ikén. Az idei nagy szárazságtól szomjas Mátra-hegyeink két hét leforogta közben annyira magokhoz vonák a' felénk kerekedő felhőket, hogy az azokból naponként zuhanó záporok korán bekövetkezett aratásunkat, melly szép reménnyel biztata, hátráltatva tetemes kárral szomorítanak meg; — a' learatott és csomóba (kalangyába) rakott gabona alsó 's felső kévéi csirázni kezdenek, — a' még lábon ál-

lókól pedig a' nagy szelek a' szem egy harmadát kiverték, lóher-baglyáinkkal együtt renden fekvő bükkönyünk is rothadoz, 's így az idei takarmány hijányát tetemesbíti. Mindjárt az esőzések elein a' Mátra tövében fekvő Sólmos helység fölött viharos felhő tornyult, melly zuhogva rohant jégesőre nyilt, 's az aratást ohajtva váró szegényebb föld és szőlőművelőnek reményit majd semmivé dulta. Azonban, ha illy ellenséges idők még továbbra nem vetnek gátot, Mátra vidéke még most is bő áldásu szüretet várhat szőlőműködésére. Mezeink sem ejtenek még kétségbe, főkép, ha tavalyinál sűrűbben álló csomóinkat szárazon esürbe hordhatván szerencsésen kicsépelve magtárinkba takaríthatjuk. — A' kukoricza, dohány 's réteinken a' sarjú díszlik, úgy szinte elaszott legelőink a' gyakor esés után buja gyepköntösre üdültek. Gyöngyösünkön egy pozs. mérő tisztabúza 6 for. 30 kr. kétszeres 3 for. 30 kr. Rozs 3 for. 7½ kr. Árpa 3 for. Zab 2 for. Kukoricza 2 for. 30 kr. váltóban.

Sz. kir. Zombor városa Szucsics József kir. táblai közbiró 's altárnok, mint kegyelmesen kiküldött kir. biztos ur előlülte alatt f. eszt. jun. 27kén tartá tisztválasztását illy renddel: választott polgárok lettek Sverer Péter, Massirevics Mihály, Csinics Márton, Lázics Bazil (Vazul v. László) hites ügyvéd, Gfeller Károly, Konyovics Miklós, Volf Mihály postamester, Nikolics Izidór Bács megyei aljegyző, Jeraszovics János, Jankovics János hites ügyvéd, Athanaszkovics Trifon h. ügyvéd és Peák Sándor; szószóló Kirovich Jakab, kapitány Zombory Gáspár, polgármester Konyevics Dávid, főbiró Jozics Mátyás.

A' nagymélt. m. kir. udvari Kamara a' nagybányai felügyelői főhivatalnál megürült lajstromzói tisztságra Kofler Fülöp eddig ugyan ott volt lajstromzói segédet; Budán a' keblebeli levéltárnál Fináczy Károly és Csifáry Vincze feljebb alkalmaztatásuk által megürült két accessistaságra Wisnyei Sándor közép kiadó-hivatali accessistát és Szarvas Ignác conc. practicanst; az így megürült közép kiadó-hivatali accessistaságra végre Furchich Mihály fizetéstelen conc. practicanst nevezte ki. (Kir. kam. tud.).

Szerviczky György több t. megye tábl-

labirája huzamos betegeskedés után Tokajban jun. 21kén élete' 62ik évében elhunyt.

A N G L I A.

Az alsóházban jul. 2ikán Grote ur több londoni jeles kereskedő kérelmét adá elő, kiknek t. i. nevezetes bormennyiségök van Porto alatt Villanovánál. Ezek panaszknak azon nagy veszteség (100 ezer font st-áru) miatt, mellyet nekik a' Miguelisták ostrom-álgyuzása okozott. Próbálták t. i. ők a' borok visszaszállíttatását, 's ámbár kettős vámfizetésre is készeknek nyilatkoznak, még is a' legnagyobb nehézségeket gördíték ezek ürügyül v. gátul, 's így nem levén más segéd módjok, a' ház közbenjárásaért folyamodnak, hogy hagyjonjuk e' vészállapottól, mellyben 10 hónap óta fetreng, szabadulhasson meg. L. Palmerston felelé: hogy e' tárgyat nem mellőzé el a' kormány figyelme, de nem igen könnyű e' viszonyban a' britt alattvalók jussait megállapítani önmagától a' kormánytól a' neutralításra nézve szabott határoknak legalább születes általhágta nélkül. Történhetik azonban eset, mellyben a' ministerium köteles a' britt alattvalókat védelmezni (halljuk! halljuk!). A' két ország közt fenlevő szerződéseknél fogva t. i. van jusok a' britt alattvalóknak még háboru esetében is, ön tulajdonjokkal együtt minden gátoltatás nélkül eltávozhatnak. Az angol alattvalókat sújtó nehézségek egyedül d. Miguel kormányától származnak. A' ministerek ugyan még mindeddig folyvást némi összeköttetésben állnak d. Miguel tanácsosival, ennél fogva reményem, hogy olly intézkedés jöhet létre, melly minden felekezettet megnyugtand. Minden újabb alkudozásinkban Portugáliával arról győződtem meg, hogy ollyan kormányal van ügyünk, melly inkább hallgat hatalmi v. erőszaki szózatra mint a' józan okosságéra. Itéletem szerint azon hadakozási rendszer, mellyet d. Miguel Porto ellen követ, csak nem példátlan a' esinosult nemzetek történeteiben (halljuk! halljuk!). Haszontalan megtámadó ostromot folytatnak szegény férjfiak, asszonyok ellen, csak hogy a' magányosak vagyonát pusztíthassák! A' kormány azonban d. Miguel tisztóságának kinyilatkoztató, hogy Portugáliát feleletre vonandja mind azon kárért, melly a' britt alattvalókat önsajátjuk elszállíttatá-

sának portugál részről történt gátlása miatt érte v. érendi. E' nyilatkozás után a' kérelem a' táblára tétetett. Erre Buckingham ur vizsgálendő választottságot kíván rendeltetni következő indítványára: t. i. nem tanácsos e' a' statusadósság kamatit inkább lassanként lejjebb szállítani, mint a' nemzetet a' statusadósság enyészése miatt újabb 's újabb adózásokkal terhelni. Javaslata ez: hogy az egész nemzeti adósság egy egyetemi fundusá változtassék e' név alatt: National Annuity Fund (nemzeti évenkéntiség hitelalapja) és száz esztendő mulva fizettessék le, hogy legalább az unoka ivadék gyermekei legyenek adósságtól szabadok. Ezen évenkéntiségi hitelalap jegypapirosa száztól ötten kezdessék, esztendőnként egy századrészával kevesbüljön 's így egy század multával az egész adósság el lesz törlesztve. Ezen terv nem csak a' jövendő korbelieknek hajtandana tetemes hasznót, hanem ezen hiteljegyek birtokosinak is, megóván azon veszteségtől őket, mellyet az egész adósságnak netalán valami politikai rendülés által történhető tönkre jutása könnyen okozhat. Mivel azonban e' hiteljegyek birtokosinak eleinte csakugyan 5 pCentet szükség kapniok, nyilvános, hogy ennek fizethetésére nagyobb mennyiségű pénz kívántatik, mint eddig kelle kamat-elégítésül. E' több mennyiségű kamat-hézagot pótolná egy a' birtokra 's jövedelemre rovatandó új adózás, melly e' végre minden esetben legcélszerűsőbb, csak illő progressióban 's idomzatban osztassék mindenkire, hogy főkép gazdagabb osztályit vagy tagjait érje a' nemzetnek, kik e' miatt csakugyan kénytelenülnének néhány cikkelyben takarékosagra. Lord Althorp illóbbnek véle ez indítványt köz ülési tárggyá tenni mint különös választottságivá nyilvános 's köz ismertetű elvei miatt; ellene volt azonban, nem tartván tanácsosnak egy jövedelmi új adózás által a' népre évenként 5 millió font stgel nagyobb terhet róni. Az örök kamatoknak mindazáltal ideigleniekké változtatásuk iránt kedvezőleg nyilatkozott. Hume ur az egész indítványt az ország mostani körülményihez képest korának vélte, 's Harvey, Evans és Beauclerc beszédek után szavazásra kerülvén a' dolog, Buckingham ur javaslata 57> 38 szóval elmellőztetett. Ezután Barron ur

egy resolútiót terjeszt elő, mellynél fogvást a' tizedet Irlandban egyszerre megszüntetni 's helyette pótlékul egy országos adózást javasolt létesíttetni; de Littleton ur e' javaslatnak mint időelőttinek ellenszegülvén Barron indítványát visszahuzá. Erre Hume ur új alsóházi gyülesterem-építést hozott javaslatba, mivel a' mostani, egészségi 's kényelmi szempontból nem felel meg az alsóházi tagok kívánatinak. Mire Davies ezredes többek között így nyilatkozott: Senki sincs jobban meggyőződve mint én e' gyűléspalota hibáji 's kényelmetlenségiről, melyek igen kedvetlenül hatottak a' parlament foglalatosságra; p. o. ha egy idegen először lépne ide be 's a' szakadatlanul itt uralkodó rendtelenség 's a' tagok méltatlan viseletének szemtanúja lenni, természetesen kérdeznie kellene önmagától: Ezek tehát a' nemzet híres képviselői? ezek a' század fenséges lelkei, csillagai? E' követház többször valóban inkább hasonlít egy czivakodó clubbhoz, egy tobzódó csapszékhez vagy nyilvános zenebonához, mint egy tanácskozó gyűlekezethez (oh! oh!). Lärmája néha fülsiketítő, 's tagjai a' helyett hogy tanácskozásra figyelmeznének, egymással csacsognak, 's egész test hosszában nyujtózva hevernek padjaikon. (Kaczaj). Mind ezt a' ház rossz elintéztetésének tulajdoníthatni 's a' t. L. Althorp nincs azon értelemben, hogy a' mostani alsó-házterem ártalmas az egészségre; ha pedig egész éjeken tartósan foglalatoskodik az ember, az, bármily helyen is, árt az egészségnek. Az ugyan, ha némely alkalomkor nagyon tömve van a' ház, okoz kevés alkalmatlanságot; de általános számához képest a' hozzá tartozó tagoknak elég nagy és tág. Azonban, ha nagyobb része a' ház tagjainak e' véleményben osztoznék, nem kívánja legkisebbé is ellenzeni. Peel sincs azon értelemben 's igen furcsának mondja, hogy minden hibát az épületre akarnak tolni. Igaz, hallhatni olykor itt hangos beszélgetést, suttogást 's nem ritkán sok köhécselést is; de minthogy az érdemes tagok fenséges lelkei a' századnak, természetesen minden hijánynak az épület oka (kaczaj). Az indítványt 84 szótöbbség elmellőzé. Jul. 21-kán a' felsőházban még I. Suffield Hull lakosi kérelmét nyujtá be mint a' Lengyelség ü-

gyét pártolót azon reménybeli nyilatkozással, hogy minden fontos foglalatosságik mellett sem fogják azt a' ministerek figyelmetlenül hagyni. Hull sürgeti t. i.: kéressék meg O Felsőházi, hogy Franciaországgal kezet fogva Lengyelország természeti jussait szerezné vissza. A' jul. 3 's 4-iki alsó 's felsőházi ülések csekély érdekűek.

Jamaikában a' gyarmati rabszolgaság-szüntetés hírére nagy buzongás uralkodott, lord Mulgrave kormányzóval épen nincsenek megelegedve, sőt köz elkeseredésig böszült ellette a' neheztelés. Más szigeteken is hasonló forrás mutatkozik. — Niemcevicz Julián lengyel költő a' glasgowi szép nem közt gyámegyesület alapításán fáradoz a' lengyel fiatalság kiműveltetésére. — Wellington hg a' rabszolgaság-megszüntetésről szóló azon cikkely ellen, melly a' kormányt a' Negerk ellen erkölcsi és vallási neveltetésöknek a' lehetőségig liberalis elvek szerint intézendő eszközlésére kötelezi, protestatiót iktatott a' felsőház jegyzőkönyvébe, mivel abból úgy mond nyilvános, hogy Neger-tanításra olly személyeket szándékoznak alkalmazni, mellyek a' gyarmat-mivelőkbe bizodalmatlanságot szívaroztatnak az előjárók és szállítványi törvényttest ellen. Ezt Cumberlande kir. hg és számos lord is aláírá.

FRANCZIAORSZÁG.

Calomarde spanyol exminister igen elvonultan él Orleansban. Jósági zárlat (sequestrum) alól felszabadultak a' kormány rendeltéből. Haza térendése előtt Olaszországot szándéka látni. — A' nyilvános oktatási minister körlevelét közli a' Moniteur a' megyeispánok 's birákhoz, mellyben a' kezdő-oktatási törvény teljesítés-módjairól körülményes utasítást ad, egyszersmind kisgyermekiskolák alapítására szólítja fel őket. — Strassburgban a' Saglio nevű követ visszatérésére készülő gunyuzaj (charivari) jul. 6 's 8-án nyugtalanságra 's néhány elfogatásra nyujtott alkalmat, úgy hogy a' maire tanácsosnak vélte proclamatio által csilapítani a' háborgó népet. — Peyronnet X. Károly fogoly ministere a' hami várparancsnokot írásban kérte meg, hogy a' párisi hírlapok által terjesztett álhireket az ő egészségéről alaptalanokká czáfolná, mivel ő folyvást komoly tanulmányokkal foglalkozván 19 hóna óta

szobájából se ment ki. — A' Messenger szerint Bourmont következő kikötések alatt véte fel a' migueli seregek kormányát 1) hogy ő csak fehér (liliomszin) kokárdát viselheszen. 2) francia marsali czímjét mint portugáliai vezér is megtarthassa. 3) egy idegen ezredet 5ik Henrik legio név alatt állíthasson. Semmi sem volna képes d. Pedro ügyét úgy elősegíteni, mint e' kívánatok elfogadtatása, mivel a' francia kormány ez által felhatalmazottnak érzendené magát a' portugáli ügybe avatkozhatásra, 's méltán! sőt árulás volna részéről ezt nem tennie. Mondják a' Miguelpárti biztosság igen munkás Párisban, minden tisztét a' néhai királyi (X. Károlyi) volt őrtestnek Miguel számára lefoglalni.

Franciaországban 's Hannoverában próbát tettek kicsinyben az úgy nevezett percussio-fegyverrel annak tábori szolgálatra fordíthatása végett, 's ez mind a' két országban a' legkívánatosabb fogantatást szüli. Hannoverában ugyan 340 percussio-fegyverből a' legnedvesb időben 27 ezer töltést lövén el, ezekből összesen csak 93 nem sült el, ellenben szinte közönséges puskából szinte 27 ezer töltés 's lövés közül 1826 nem sült el. Több más próbát is tettek, 's mindegyik azt mutatá, hogy a' percussio-fegyver legrosszabb időben is hasonlíthatatlanul biztosb fegyver a' katonának mint a' közönséges kovás-kakasú puska. Soult marsal 2 ezer percussio-fegyvert készíttete különféle minta szerint 's most már a' legutolsó próbát akarja velök nagyban tétetni. Ha ez kedvezőleg sül el, akkor a' francia fegyverrendszer egészen új alakba öltözik.

Kész már a' kötél is, mellyen Napoleon új szobra a' Vendôme oszlopra vonatik, diametere $2\frac{1}{2}$ kerülete majd 9 hüvelyk. Az új 's igen egyszerű erömu segedelmivel egy óránál nehezen fog több idő kívántatni a' felállításra. Napoleon corsicai (ajaccioi) emlékére is már 15,434 fr. irtak alá. — Bemlengyel general Loulé gróffal kötött szerződésnél fogva egy lengyel ezredet állít d. Pedro részére. A' tengeri minister is több hadi hajót készíttet fel azon esetre, ha tán a' portugáliai ügy francia-angol beavatkozást tenne szükségessé.

NÉMETORSZÁG.

A' porosz ministerség azt rendelé, hogy

ezentul semmi esetben se adassék kormányi megegyezés bármi rendű iskola-tanítónak házasságra előbb, hogy sem az özvegyek számára fenálló egyetemi gyámolintézetbe lépendőségéről írásbeli kötelezést nem ad. — A' német tartományokban kivált mennyire halad a' szorgalmi szellem, láthatni onnan, hogy most Baden-Badenben két homoeopathiai vendégház keletkezését hirdetik. A' gondolat nem rossz, mond egy gonosz allopatha, kivált ott, hol a' játék sokszor buzgó tisztelőit homoeopathiai konyhára szorítja. — Wirth és Siebenpfeiffer drt egész csenddel Zweibrückenből Landaubavitték az ottani assisektől megítéltetés végett. — Berliu levelek a' három fejedelemnek (Austria, Russia 's Prussia) aug. elején Csehországban leendő összejövetelét hirdetik, hogy egymás közt a' lengyel ügybeli tárgyakat minden részről kimerítőleg elintézzék. Ebből azonban semmi esetre sem jövedölhetni congressust, mivel itt egyedül e' fejedelmi háromság által birt lengyel tartományok dolga forgand fen, melly a' berliu hirlap szerint nem europai 's így nem egyetemi ügy lévén, a' többi udvarok közvetlen részvéte nélkül is megtörténhetik minden legkisebb serélem- v. alapos gyanu nélkül. — A' badeni képviselő kamarával Duttinger alelölölő egy rescriptumát közlé a' nherczegnek, mellyben ő Magassága szerfelett sajnálja, hogy ámbár a' köszönő felírásra adott válaszában legünnepélyesebben biztosítottak a' RR., hogy a' törvényalkotmány a' kiadott német szövetségi határozatok által semmiféle megszoríttatást v. sérelmet nem fog szenvedni, hanem minden viszonyban fentartatni; 's ámbár ő Fensége azon biztos reményre támaszkodott, hogy az egész tartomány ennélfogva meg fog nyugasztaltatni 's az adott fejedelmi ígőretben bizodalmit helyzetni; a' kamara mindazáltal egyik tagjának indítványát e' tárgy iránt elfogadta, 's erre még egy pótlék-óvást is jelentett a' frankfurti végzetek ellen ki. Midőn tehát ő kir. Magassága ozennel tudatja milly mélyen érdeklí szívet ezen ő Fensége törvényszeres érzelmeit félre ismerő bizodalmitlanság, ajánlja a' követháznak, hogy az időt hasztalanul ne tékozzolja, hanem főképa' kormánytól előterjesztett tárgyak vizsgálatira fordítsa 's munkáit úgy siettesse, hogy az

ülések aug. 15-én bezárathassanak. Erre tüzes és hosszas tanakodás kerekedett. Némely tagok alaposb megvizsgálás végett biztosságra kívánák e' rescriptumot utasítani, mások a' napi rendre térni, mivel u. m. Rotteck ur indítványára hozott végzésök is csak onnan számozott, hogy ezen új alkalmat ismételve akarák használni annak nyilvánítására: milly teljesen megnyugasztja őket e' magas biztosság. Erre kis szótöbbséggel a' napirend állott vissza. — Ezután egy belministeri leírás olvastatott fel, melly értesíti a' kamarát a' kérdésben forgó Rotteck indítványa kinyomtatását illető tilalomról. E' miatt zajos vita eredt újra, 's ámbár a' belügyminister több ízben kinyilatkoztatta, hogy mivel minden országos tanácskozás a' kamara jegyzőkönyvében szórul szóra kiadatik, 's ennél fogva Rotteck indítványának egyes példányokban kinyomtatása épen nem szükséges, e' dolog már a' kamara által el levén intézve, mindazáltal ezen felírás meghányatása egy küldöttségi osztályra bízott.

PORTUGÁLIA.

Lissabonba jun. 26-án vették telegraphok által híret hogy d. Pedro expedíciója Lagosnál (Algarbiában 116 angol mérföldnyire Lissabontól) kiszállott. A' város őrizete ekkor csak 4000-re ment, azonnal minden órán a' legnagyobb szorongás közben várták Pedro hajó-hadának Napier vezérlése alatt a' Tajóba befutását. Nevelé az aggodalmat a' choleraanak folyvásti dühösködése, mellynek ekörig már 10 ezer lön áldozatja. A' Douro torkolatánál szünetlen hadi 's élelem-szerek rakatnak ki Pedro részére. Az oportoí hírek 28-ikig terjedők: 22-ikén a' városra ismét gránátokat szórtak a' gayai batteriák. Mint hírlék, a' miguelisták Villanovát majdnem egészen oda hagyák, 's tengerszél hosszanta vonultak szét. Maga Miguel folyvást Quinta de Pedranál tartózkodik. Rebesgeték azt is, hogy Pedro Miguelnek minden kikötőjét ostromzár-alattiaknak hirdetendi. De legtöbb figyelmet gerjesztnek azon irományok, mellyeket Solignac jul. 3-ikán Londonba érkezével a' Timesba iktattatott, megczáfolólag azon hamis és gyalázó híreket, mellyek felőle a' constitutionalis seregeket odahagyta miatt szállongtanak, igérvén egyszersemind, hogy mihelyt haza Parisba meg-

érkezik, a' dolgot történetképen bővebben irandja le azon okokkal, mellyek őt a' vezérség letételére épen azon pillanatban kényszeríték, midőn a' körülmények legmunkásabb hatását kívánhaták. Addig is az első irományban előterjeszti a' portói haditanácsnak te'it (de el nem fogadott) abeli javaslatát, hogy d. Pedro személyesen vezérelve seregeit törjön által a' miguelisták sorain 's egyenesen Lisabonnak vágjon; a' másodikban: mivel ez 's más hasonló tervei nem fogadtattak el, közli a' császárhoz irt lemondó levelét; a' harmadikban: dom Pedronak erre adott válaszáat, mellyben sajnálkozik ugyan a' marsalnak lemondó nyilatkozásán, szándékát azonban nem gátolja, 's lemondását elfogadva őt a' torony- és pallos-rend nagykeresztésévé nevezi ki. A' londoni ujságok közlenek még egy másik levelezést is Doyle és Sartorius között, melly szerint az első ez utóbbit legkeserűbb kifejezésekkel illetve párviadalra hívja ki azon megbántásért, mellyet rajta, midőn fogságba vinni akará, elkövetett. Tudjuk hogy Sartorius elfogatására sir Doyle volt kiküldve, 's még is Sartorius csukatá sir Doylet börtönbe. A' Globe közli legujabban Napier hajó-kapitánynak is jun. 11-ikén Oporto előtt a' hajósereghez bocsátott felszólítását: „Midőn én, ugymond ő, leg-hivebb felsége hajóseregének vezérségét ezennel általveszem, büszke vagyok: azon számos vitéz tiszt- és katonákkal társullhatni, kik a' szabadság 's királyné ügye védelmében magokat eddigelé olly nemesen tüntették ki. Láttá a' sereg, milly tehetős gőzhajó-hadszám seregel egygyé vele 's hatalmasan munkálandó. Ha szembe bátorkodik velünk az ellenség, ugy meglátjátok, dolga mint menend; ha nem, 's révében meglapulva vesztegel, ugy egyszerre 's külön parti pontokrol támadandjuk meg; 's a' nép részünkre bizovnyal élni fog az alkalommal, lerázni nyakárol a' bitanglás és zsarnoklás jármait. Barátim mi harcokat indulunk nyerni, 's nagy táradózasokat állani ki; tartsátok a' szoros rendet, hódoljatok tiszteiteknek 's ügyeljetek példáikra, 's nyerni fogunk! Európa minden szabad embereinek szemei rajtatok, hazátok fiai 's hitvesitek karjokat terjesztik utánatok, 's fogadhatástokat örömmel várják. Ha nyerve lesz a' harc 's ti ha-

zátokba térendetek vissza, a' világ benneteket Portugália szobadítójiul köszöntend. Carlos de Ponza (Napier) vice-admiral.

Jun. 17ikén Donegal 84 és Stag 48 álgys angol hajó köte ki Lissabonnál, a' 120 álgys Caledonia is ide váratik a' britt hajóosztály megerősítése végett a' portugáli tengerfokon. Híre szárnyal hogy Miguel porto alatti ostromserege az ő jelenlétét ohajtja, egyszersmind pedig tengerrésről is kíván támogattatni a' flotta által. Miguel katonáival nem igen elégesznek meg. E' napokban 20 tiszt fizetése fölvétele után alattomban eltávozott, azután betegnek jelenté magát. Úgyes matrózban is nagy a' szükség. — A' Globe szerint d. Pedro igen könnyen meghódíthatá Lissabont, ha 5 ezer embert küldött volna oda gőzhajókon. A' kilépett Solignac javaslata volt: Miguel sorait éjszakra megtámadni, táborát Matozinhos és st. Mameda között általtörvén. Ezen terv (planum) azonban nem fogadtatott el. Ezerféle hír szárnyal most Portugáliában, egy közülök még d. Carlosra is ruházza Miguel sergei fővezérletinek általvételét.

TÖRÖKORSZÁG.

A' drinápolyi békekötés erejinél fogva Szerviahoz esendő 6 kerületet Milos herczeg, mint tudjuk, maga foglalá vissza, kiüzetvén belőlök seregeivel a' törököket 's helyettük szerb őrizetet 's kormány-tiszteket rendelvén. Csak később, miután már a' tett végrehajtva volt, érkezett meg a' porta engedelve, vagy inkább jóváhagyása, melyet mult levelünkben említettünk, 's mellyben a' porta Milos herczeget hathatós ügyességeért még dicséretekkel is halmozza. Milos mindent végbe viszen, hogy alattvalóit műveltségi szorgalomra taníthassa, 's főkép hogy velök azon utat kedveltesse meg, mellyen a' nyugot-európai státusok olly magasig haladtanak; de mint szokás a' dolgot ő is nemzettsége boldogításán kezdi, most még ennek jövendőre biztosítása legfőbb gondja; már is egy nemzettségi törvényt alkotott, millyen a' többi európai fejedelmi házakban divatoz, udvart rendezett napról napra fényesedőt, de csak szerbekből; általánosan a' herczeg alapelvévé látszatik fo-

gadni, hogy semmi idegent országában hivatalra ne juttasson, hatalomra ne emeljen, 's a' status tisztje csupán honfi és szerbajku legyen.

ELEGY HIREK.

A' hollandi külügyminister jul. elején Londonba szándékozik Dedel ural, távolléte alatt báró van Zuylen előbb hollandi meghatalmazott a' londoni Conferentiánál viendi helytartólag tisztét. — Egy kir. rendelés Belgiumban 18 millio 5 pCtes kölcsönt rendel egy vasútra, melly Mechelntől 's Verviers-től kezdve Louvain, Tirlemont 's Lüttichen által Brüssel és Antwerp felé vezető mellék v. ág vasutakkal egybeponositva Ostendeig terjedend. — Berlini levelek szerint egy középponti biztosság állapíttatik a' német szövetség résziről Frankfurtban, hogy a' különféle szövetségi tartományokban elágzott zendítési kicsapongásokat vagy szándékokat összefüggésben kinyomozza, gátolja 's büntesse, hova Prussia 's Würtemberg már biztost is küldött. — Gróf Cancrin finans-ministernek az orosz hitel-intézetekről jun. 2ikán tartott előadása szerint a' moszka birodalom adóssága 1833. januar. 1sőjén 863 249,849 rubelre 's 47 kopekre ment bankjegyekben. — A' Lissaboni 's környékebeli katonacsoport 4,900 ember, efelett a' politiacsapat 1,600 főnyi, Algarbia 's Alenteio tartományban pedig 14 ezret bir d. Miguel. —

Az amsterdami Courant szerint Dedel ur visszakészült Londonba 's már előbb (jun. 25ike előtt) indult volna el, ha egészsége engedé. Utasítási a' titkostonácsban már megállapíttattak; mint mondják a' porosz egyezésjavaslat, mellyben Oroszország 's Ausztria már előbb is egyetértének, fog a' jövendő alkudozásoknál vezér-alapul vétetni. — A' hollandi tartalék fegyveres-sereg (Reserve Schutterei) további parancsig haza bocsátatik. — A' Temps egy anekdotont beszél X. Károlyról, melly szerint ez Chateaubriand urnak, ki neki több, az exkirálytól elállott, nagy befolyásu személyről tett említést, ezt felelé: Megbocsátok nekiek, mindnyájoknak, meg az urnak is, vicomte, ámbár engem hitszegőnek nevezett. —